

Enhver tid har sine bøger, og de fleste bøger har deres tid – både når det gælder forskellige tider og sider af livet og når det gælder forskellige tider i løbet af en dag.

Nagasakis klokker

* Der kan være måneder eller år, hvor vi lever af en bestemt bog – jeg tænker straks på Stråtilå's 'Modular Theory in Operator Algebras', som var mindst halvdelen af min åndelige føde som ph.d.-studerende. Der er dage eller uger, hvor vi lever særlig intenst og på en særlig måde præges af en bestemt bog – som da min forlovede og jeg læste 'Mémoires d'Outre-Tombe' af Chateaubriand under en efterårsrejse i Bretagne. Og der er bøger, som vi bruger jævnligt eller dagligt – 'Missel Quotidien' fra Barroux' for min part. Endelig er der ganske få bøger, som gør et uudsletteligt indtryk på os, fordi de i en eller anden forstand får alle siderne og tiderne til at smelte sammen. Som hverken er ren videnskab, ren litteratur eller ren opbyggelse, men rummer alle dimensionerne på én gang. Ikke mindst under indtryk af tragedien i New York, som disse linier skrives i skyggen af, er 'Nagasakis klokker' af Takashi Nagai (1908-1951) sådan en bog for mig.

Overfladisk betragtet er der tale om en øjenvidneberetning om den katastrofe, som Urakami – en forstad til Nagasaki – blev det tragiske midtpunkt for, den 9. august 1945. Men Nagai, som da var leder af det radiologiske institut ved Nagasaki Universitet, formår at etablere en tankevækkende sammenhæng mellem de vidt forskellige synsvinkler, hans beskrivelse rummer: Den videnskabelige iagttagelse af bombens forfærdelige skadevirkninger og mulighederne for at lindre dem; den personlige tragedie, som han oplever i tabet af sin elskede hustru Midori og af mange nære venner og kolleger; den næsten umulige opgave det er at få parrets to børn til at overleve mentalt og materielt; den politiske ulykke, ikke blot for det japanske folk men for hele verdenssamfundet; og endelig den religiøse dimension, der for katolikken Nagai gennemtrænger de øvrige.

Atomfysikeren Nagai er blandt de første, som forstår hvad der er sket. Hans umiddelbare reaktion rummer både fascination og chok, som udtrykkes med haiku-digtets prunkløse præcision: 'The triumph of physics: tragedy' for Japan. Midt i det endeløse arbejde med at behandle de mange lidende og døende, udvikler han de grundvidenskabelige og lægefaglige perspektiver af sine iagttagelser. Et væsentligt lag i bogen bliver således en pædagogisk omend noget teknisk beskrivelse af mødet mellem det sønderknuste atom og den menneskelige anatomi. Efter en måneds uafbrudt lægegering falder han selv om af strålesyge, og svæver i en uge mellem liv og død. Sine sidste år tilbringer han, lænket til sygelejet, i et blikstur nær det sted, hvor hans hjem havde været. Nagasakis klokker

er den første af i alt 20 bøger, som han under disse fortvivlende omstændigheder skriver inden sin død i 1951.

Før 1945 havde Nagai kun skrevet tekniske afhandlinger. Men mødet med det nukleare helvede har forvandlet videnskabsmanden til vismanden, som for eksempel slukker sine yngre landsmænds hævngrædder med henvisning til de uoverskuelige konsekvenser: 'If you had had even a glimpse of that, you would never, never entertain the crazy thought of another war'. Både 'Nagasakis klokker' og det øvrige forfatterskab blev et vigtigt bidrag til dannelsen af det nye Japans selvforståelse, hvor krigerisk nationalisme afløstes af livsglæde og pacifisme.

Det var kun et kraftigt skydække som forhindrede, at bomben blev kastet over den oprindeligt planlagte storby. Katolikken Nagai reflekterer igen og igen over det sammentræf af tilfældigheder, som førte til at bomben blev udløst lige over Østasiens største kristne kirke, katedralen i Nagasaki. Det sidste nådesstød mod den japanske krigsmaskine kom dermed samtidig til at udrudere landets eneste større kristne enklave, Urakami, hvis indbyggere i århundreder havde bevaret deres tro under de mest grusomme forfølgelser. Ved en mindehøjtidelighed for de døde sammenfatter han denne side af tragedien: 'In an instant, eight thousand Christians were called into the hands of God, while in a few hours the fierce flames reduced to ashes this sacred territory of the East'. For Nagai er dette sidste martyrium de japanske kristnes bidrag til verdensfreden: 'Our church of Nagasaki kept the faith during four hundred years of persecution when religion was proscribed and the blood of martyrs flowed freely... Was it not, then, the one unblemished lamb that had to be offered on the altar of God?' Vi bevæger os her givetvis på kanten af, hvad der umiddelbart kan findes rimeligt eller forsvarligt, men det sælsomme ved bogen er netop, at denne opsigtsvækkende fortolkning indskriver sig som en uundgåelig og naturlig sammenhæng i begivenhederne.

Domkirkens klokker, som blev fundet i ruinerne, bliver mod bogens slutning en slags symbol på den genfundne fred, og på at livet går videre trods alt. Måske en lidt banal og ikke særlig lærd udgang, men nok en tiltrængt: 'The clear sound of these bells! These are the bells that did not ring for weeks and months after the disaster. May there never again be a time where they do not ring... the people of Nagasaki prostrate themselves before God and pray: Grant that Nagasaki may be the last atomic wilderness in the history of the world'. ▲

Af Carl Winsløw, lektor ved DPU